

Asia: VN/4165/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän toteuttaminen ja sen käyttöönoton mahdollistavan lain säätäminen ovat toimivan yhteiskunnan kannalta kannatettavia ja edistettäviä asioita.

Lakiesityksessä kunnat ja maakuntien liitot velvoitetaan luovuttamaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään useita kaavoitusta koskevia asiakirjoja eri tiedostomuodoissa. Säädösvalmistelussa tavoitteena on, että tiedot siirtyvät rakennetun ympäristön tietojärjestelmään ensisijaisesti teknisten rajapintojen avulla, mutta laki mahdollistaa myös vaihtoehtoisen tallennustavan tiedoille, mikä on hyvä asia.

Monien esitettyjen prosessien toteuttaminen vaatisi uudistuksia kuntien tietojärjestelmiin, mikä aiheuttaisi kustannuksia ja loisi uudenlaista osaamistarvetta, mitä etenkin pienillä kunnilla, ei entuudestaan välttämättä ole.

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksilla mahdollistetaan mm. kaavoituksen digitalisaatiokehityksen jatkuminen ja kaavatiedon tallentaminen Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Tämä on hyvä kehityssuunta.

Lakiin kirjatut vaatimukset kaavakohteiden ja -määräyksiä valtakunnallisesta vakiomuotoisuudesta on kunnianhimoinen tavoite. Maakuntaliittojen käytössä olevan yhtenäisen HAME-tietomallin työstämisessä tätä kohti on pyritty jo useiden vuosien ajan. Pyrkimys kaavojen vakiomuotoisuuteen saattaa asettaa suuria haasteita itse maankäytön suunnittelulle, jos järjestelmästä tulee liian jäykkä tai kaavakohde-/ kaavamääräyskokoelma ei pysy suunnittelutarpeiden mukana. Myös alueiden erityistarpeet kaavoituksessa tulee ottaa huomioon yhtenäistämistä suunniteltaessa. Suunnittelun täytyy jatkossakin perustua suunnittelu-ympäristön tarpeisiin. Rakennetun ympäristön

tietojärjestelmä tai kaavamääräyskokoelma ei saa rajoittaa tarpeettomasti suunnittelua, vaan sen tulee toimia laadukkaan alueidenkäytön suunnittelun mahdollistajana.

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

Lakiesitysluonnoksessa todetaan, että pitkällä aikavälillä uudistus helpottaa tiedonsaantia ja säästää resursseja. Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa kuitenkin, että erityisesti alkuvaiheessa tietomallimuotoiset kaavat ja niiden siirto rakennetun ympäristön tietojärjestelmään sekä digiturvallisuuden vaatimat toimenpiteet tulevat johtamaan uuteen osaamistarpeeseen, järjestelmä uudistuksiin ja henkilöstövajeisiin erityisesti pienissä kunnissa. Etelä-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että kunnille ja maakuntien liitoille järjestetään jatkossakin muutokseen tukea. Tuen riittävyttä tulee jatkuvasti arvioida ja tarvittaessa lisätä panostusta osaamisen kartuttamiseen ja koulutukseen sekä kohdentaa myös avustusta järjestelmä uudistuksiin.

Esitysluonnoksen kappaleessa kolme on esitetty, että tiedon käytösäännöillä ja luokittelulla voidaan nykyistä paremmin ennaltaehkäistä kansallisen turvallisuuden kannalta herkin tiedon päätymistä alueidenkäytön suunnitteluprosessiin. Tavoite kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi on tärkeä, mutta kaavoitusviranomaisilla tulee olla pääsy myös kansallisen turvallisuuden kannalta herkkään tietoon, silloin kun tiedolla on vaikutusta alueiden käytön suunnitteluun. On kaikkien etu, että tällainen salassa pidettävä tieto voidaan huomioida suunnittelussa, vaikka sitä ei saateta julkisuuteen.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

Etelä-Pohjanmaan liitto katsoo, että ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot ovat maakuntakaavoituksen kannalta kattavat.

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

Etelä-Pohjanmaan liitolla ei ole huomautettavaa.

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

Etelä-Pohjanmaan liitolla ei ole huomautettavaa.

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

Maakuntaliitoissa on tehty vuosia työtä valtakunnallisesti yhtenäisen HAME-maakuntakaavatietomallin kehittämisessä ja käyttöönotossa. Etelä-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että vaikutusten arvioinnissa tunnistetaan riittävällä tavalla kunnille muutoksen aiheuttamat kustannukset ja katsoo, että taloudellista tukea tulee osoittaa erityisesti kunnille rakennetun ympäristön tietojärjestelmään siirryttäessä. Sekä kunnat että maakuntien liitot tulevat tarvitsemaan teknistä tukea erityisesti alkuvaiheessa, kun siirrytään tuottamaan aineistoja yhteisissä tietomalleissa ja välittämään sitä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

Ympäristöministeriö on lähettänyt 17. kesäkuuta luonnoksen laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä sekä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta lausuntokierrokselle. On valitettavaa, että lausuntoaika päättyy jo 12. elokuuta. Ympäristöministeriön antama lausuntoaika osuu kesälomakauteen, jonka vuoksi kunnilla ja maakuntien liitoilla ei ole mahdollisuutta käsitellä lausuntoa päätöksentekoeleimissä.

Koskela Maarit

Etelä-Pohjanmaan liitto - Lausunnon ovat valmistelleet maakuntajohtaja

Heli Seppelvirta ja suunnittelujohtaja Mari Pohjola